

Arsen Bačić (ur.)

**JE LI U REPUBLICI HRVATSKOJ UGROŽENA
NEOVISNOST SUDSTVA?**

**HAZU, Znanstveno vijeće za državnu upravu, pravosuđe
i vladavinu prava, Zagreb 2022., str. 124**

Nedavna izvješća analitičara političkog rizika upozoravaju da je neovisnost sudova diljem svijeta sve podložnija rastućim prijetnjama državnog aparata. Političke vlasti posvuda su spremne, po riječima urednika ovog izdanja, na zaobilaženje i umanjivanje efekata podjele vlasti u korist jačanja instrumentaliziranog i politiziranog pravosuđa. Kada uzmemo u obzir Republiku Hrvatsku i stavimo je u ovaj kontekst, zasigurno primjećujemo kako je i ona suočena s istom opasnosti, posebice imajući u vidu recentne izjave njezinih najviših dužnosnika koji se pitaju je li Republici Hrvatskoj uopće potreban Ustavni sud. U novom izdanju – knjizi 64. iz ciklusa „Modernizacija prava” Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti – pokušat ćemo dobiti neke odgovore na ovo izuzetno važno i, usudili bismo se reći, više nego delikatno pitanje. Knjiga je zbir radova sudionika Okruglog stola, održanog 18. ožujka 2021. u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, a objavljena je u nakladništvu HAZU, Zagreb 2022., na 124 stranice. Uredio ju je akademik Arsen Bačić. Na početku nalazimo sadržaj (str. 5.), predgovor urednika (str. 7-8), otvaranje Okruglog stola (str. 11-12), nakon čega slijede uvodna izlaganja kao centralni dio zbirke (str. 13-113), rasprava (str. 115-118) i na kraju zatvaranje Okruglog stola (str. 119-124).

Prvi rad pripada predsjedniku Vrhovnog suda Republike Hrvatske sucu Đuri Sessi, pod naslovom „Međunarodni standardi neovisnosti sudbene vlasti” (str. 15-34). Sudac u svom radu navodi kako neovisnost sudbene vlasti ima dvije sastavnice, onu objektivnu koja se ogleda u kvaliteti sudbenog sustava, i onu subjektivnu koja se ogleda u pravu pojedinca da u njegovoj stvari i njegovim pravima odlučuje neovisan i nepristran sudac jer bez neovisnog i nepristranog suca nema pravilne ni zakonite primjene prava i sloboda koje fizičke i pravne osobe uživaju. Sessa ovdje tako zaključuje kako se minimalni standardi neovisnosti sudbene vlasti mogu podijeliti u dvije grupe: institucionalnu i individualnu neovisnost, a o razlikama i karakteristikama jedne i druge možemo detaljnije pročitati u tekstu.

Drugi rad u ovoj zbirci rad je njezina urednika akademika Arsena Bačića, a nosi naslov „Izvršna vlast i sudstvo” (str. 35-63). Autor nas upoznaje s nekim osnovnim obilježjima odnosa egzekutivne i sudbene vlasti unutar sustava podjele vlasti, ukazujući na primjere iz komparativne ustavnosti te ocrtava konture tog odnosa u dosadašnjem ustavnopravnom razvitku Republike Hrvatske. Prezentirajući ovu zanimljivu temu, akademik Bačić nastoji odgovoriti na pitanje je li u Republici Hrvatskoj ugrožena nezavisnost sudstva i kako tome stati na kraj.

Treći rad u knjizi djelo je Slavice Banić, glavne urednice Novog informatora d.o.o., a nosi naslov „Odnos parlamentarne vlasti i sudstva” (str. 65-86). U ovom

radu autorica daje načelni pregled stanja odnosa parlamentarne vlasti i sudstva, donosi prikaz najvažnijih dijelova Mišljenja Savjetodavnog vijeća europskih sudaca o položaju sudbene vlasti i njezina odnosa s drugim državnim vlastima u modernoj demokraciji, zakonski okvir podnošenja izvješća Hrvatskom saboru, vjerodostojnog tumačenja i zahtjeva sudbene vlasti za ocjenu ustavnosti i/ili zakonitosti i njihovu realizaciju u praksi te prijedloge za promjenu radi postupanja u skladu sa zahtjevima koji proizlaze iz načela diobe vlasti.

Četvrti rad u ovoj zbirki pripada odvjetnici Vesni Alaburić, „Mediji, javnost, ispitivanja javnog mnijenja i sudstvo” (str. 87-98), gdje autorica ističe kako najveći doprinos ustavnopravnom konceptu neovisnog i nepristranog sudstva i vladavini prava mogu dati s jedne strane sami suci svojim stručnim odgovornim radom, a s druge strane političari koji bi trebali strogo poštovati autonomiju sudbene vlasti te štititi samostalnost i nepristranost sudova, čak i kada donose odluke koje im nisu na volju. Također, Alaburić dodaje da su u očuvanju neovisnosti i nepristranosti sudovima mediji prirodni saveznici, što je razlog da slobodu izražavanja štitimo kao osnovni jamac i kamen temeljac demokracije u našem društvu.

Peti (i posljednji) tekst zbirke pripada sucu Vrhovnog suda Republike Hrvatske Damiru Kontrecu, s naslovom „Državno sudbeno vijeće kao jamac neovisnosti sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj” (str. 99-113). Sudac Kontrec govori kako Državno sudbeno vijeće treba jačati, i to ne samo u normativnom smislu – davanjem dodatnih kompetencija, primjerice nadležnosti za pregovaranje o proračunu za pravosuđe, prenošenjem nekih nadležnosti Ministarstva pravosuđa i uprave glede zapošljavanja sudaca i sudskih službenika i namještenika i sl. – nego i u kadrovskom, ako se želi osigurati kontrola imovinskih kartica sudaca. Zbog pojedinačnih, tvrdi Kontrec, možda i pogrešnih odluka DSV-a koje je ukinuo Ustavni sud Republike Hrvatske, ne bi trebalo doći do sužavanja ovlasti ili prenošenja nekih nadležnosti u druge grane vlasti, a pogotovo ne u zakonodavnu ili izvršnu vlast. Samo daljnjim jačanjem DSV-a, prema mišljenju suca Kontreca, osigurat će se ustavna uloga i pozicija DSV-a kao samostalnog i neovisnog tijela koje učvršćuje samostalnost i neovisnost sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj.

Pitanje neovisnosti sudstva nije važno pitanje samo u Republici Hrvatskoj. Pogledajmo, primjerice, sudove u Sjedinjenim Američkim Državama gdje je utjecaj na suce iz raznih smjerova društva iznimno visok, a SAD je tek jedan primjer u moru drugih na koje se možemo pozvati. Neovisnost sudstva ključna je za funkcioniranje državnog aparata. Vladavine prava nema bez neovisnih sudova. Bez njih, to je tek ideja. Zbirka HAZU koja stoji pred nama vrijedan je produkt Okruglog stola održanog unutar ciklusa „Modernizacija prava” i kao takva zasigurno će poslužiti svima zainteresiranima za ovdje odabrane teme.

Mia Bašić, mag. iuris